Contributed by David Dessers
zondag, 18 september 2005 -

Er dreigt een ware mensenjacht tegen mensen zonder papieren in Antwerpen. Dat was de boodschap van Jos Geudens, Edwin Delanoeye en Frank Hosteaux, de trekkers van de actiegroep Basta!, in een interview met Rood een half jaar geleden. Dat interview werd toen afgenomen in een lagere school in Antwerpen-Noord waar méér dan de helft van de kinderen niet over geldige verblijfsdocumenten beschikt. Dat geeft een beeld van de toestand. Die kinderen kijken nu samen met hun ouders met angst het Plan Veilig tegemoet, het plan van het stadsbestuur dat voorziet in huis-aan-huis controles in Antwerpen-Noord. Vele wijkbewoners - kinderen, vrouwen, mannen, oudjes - vrezen opgespoord te worden door de politie en uitgewezen te worden. Basta! trok de voorbije maanden van leer tegen dit plan, sensibiliseerde en organiseerde de betrokken mensen en voerde de druk op de progressieve partijen uit het stadsbestuur op. Deze maand moet het plan in werking treden. Tijd voor een tussentijdse balans.

Een half jaar geleden hadden we al een gesprek over het Plan Veilig en het verzet van Basta!. Wat is er inmiddels gebeurd?

Jos Geudens: De druk die wij uitgeoefend hebben als Basta! heeft gedeeltelijk gewerkt, in die zin dat volgens de nieuwe versie van het plan noch de politie noch de Dienst Vreemdelingenzaken aanwezig zullen zijn tijdens de huis-aan-huis controles en dat de mensen één week op voorhand ingelicht zullen worden over het bezoek. Gezien er ook geen huiszoekingsbevel is, kunnen de mensen altijd weigeren om de deur te openen. Maar schepen Grootjans zegt wel dat al die zaken geïnventariseerd zullen worden. Plus, indien men illegalen aantreft, zal de Dienst Vreemdelingenzaken wel onmiddellijk verwittigd worden. We blijven dus zeer alert, want het plan blijft gevaarlijk, voornamelijk voor mensen zonder papieren.
We zijn er duidelijk wel in geslaagd om vooral de groenen zeer sterk onder druk te zetten. Zoals je weet werd het Plan Veilig goedgekeurd door de hele fractie van Groen!. Men is dat na ons protest een beetje in vraag gaan stellen. Meer en meer worden er vanuit Groen! vragen gesteld over de uitvoering van het plan. Het gaat daarbij steevast over de dingen die wij als Basta! hebben aangekaart: de huis-aan-huisbezoeken, het straatverbod, de houding ten opzichte van sans papiers etc. Patrick Janssens heeft recent beweerd dat hij een gesprek met Groen! wil over het plan, gezien er "serieuze meningsverschillen bestaan in het college".

Edwin Delanoeye: Eigenlijk is het Plan Veilig opgesplitst in een aantal deelplannen. Ten eerste zijn er de huis-aan-huis controles die inmiddels ‘huisbezoeken’ worden genoemd. Daarnaast zijn er een aantal andere plannen die eraan gelinkt zijn. Eén ervan is het plan ‘Veilig traject terminal’. Dat plan kwam weinig aan bod tijdens onze eerdere kritieken, maar het is wel gevaarlijk. Het komt erop neer dat men een grote databank zal uitbouwen met allerhande gegevens over de inwoners van de stad, gelieerd aan 'veiligheidsproblemen'. Uiteraard dienen de huis-aan-huiscontroles dus ook om deze gegevensbank te voeden. Die huis-aan-huiscontroles zullen uitgevoerd worden door vier personen waarvan er één rechtstreeks ressorteert onder de Cel 'Integrale Veiligeheid'. Het zal die persoon zijn die de gegevens verzamelt voor die databank. Hoewel de politie en de Dienst Vreemdelingenzaken dus niet aanwezig zullen zijn tijdens de controles zelf, zullen ze natuurlijk wel al die gegevens doorgespeeld krijgen. Daarrond is er trouwens een klein relletje ontstaan, toen tijdens een live-uitzending van Ter Zake bleek dat het stadsbestuur hiervoor geen toestemming had gevraagd bij de privacy-commissie. Vandaar dat de controles nu wel moéten aangekondigd worden, één week op voorhand. Maar je kan dus stellen dat de politie via die databank toch meekijkt over de schouders van dat controleteam. In de grond werd er aan het concept en aan de doelstellingen van het plan Veilig dus niets gewijzigd.

Frank Hosteaux: Tijdens die controles zal men in Antwerpen-Noord onvermijdelijk bij mensen zonder papieren uitkomen. Dat wordt allemaal genoteerd en doorgespeeld aan de politie. Ook als men merkt dat de woning in een te slechte staat is, zal de politie er later een ‘Krot op’-controle uitvoeren en in één trek de mensen zonder papieren oppakken. Vandaag vindt er reeds een heuse

mensenjacht plaats in Antwerpen tegen mensen zonder papieren, via allerhande controles en plannen. Dit plan zal die jacht enkel maar verergeren, want de controles starten dan wel zonder politie erbij, maar zullen in zeer vele gevallen wel eindigen in politiecontroles.

Wat heeft Basta! de jongste maanden gedaan?

Jos: Via de pers en de media hebben we ons protest laten horen. Dat heeft een zekere weerklank gekregen, ook in de wijken waar de controles zouden doorgaan. Wij hebben ook rechtstreekse acties gevoerd naar de bewoners van die wijken om hen te waarschuwen. Aanvankelijk werd onze kritiek onder meer door de mensen van Groen! gecounterd met de bewering dat het om een sociaal plan zou gaan, dat de woonproblemen van de mensen in kaart zou moeten brengen. Daarom hebben wij zelf een alternatief plan opgesteld, om duidelijk te maken dat er andere manieren bestaan om de noden van die wijken te leren kennen. Dat is erg belangrijk geweest voor onze werking. Wij zeggen dat als je iets sociaals wilt doen, je daar ook middelen voor moet hebben. Dat vereist dat je iets aan de schuldenlast van de stad doet. Vervolgens moet je steunen op bestaande antennes zoals scholen, sociale organisaties etc. om het huisvestingsprobleem en het werkloosheidsprobleem in kaart te brengen.

Voorts zijn we tot de conclusie gekomen dat de mensen zonder papieren georganiseerd moeten worden. In Luik bestond er al een zelforganisatie van de sans papiers, nl. de Union pour la Défense des Sans Papiers (UDEP). We zijn nu gestart met zo'n zelforganisatie in Antwerpen. Dat is een echt succes. Op de vergaderingen komen steevast zo'n 100 mensen af. Er bestaat inmiddels ook een nationale UDEP-coördinatie. Op die manier organiseren de mensen zichzelf en komen ze ook zelf in actie. Dat zorgt er bijvoorbeeld ook voor dat er nu voor het eerst een contact plaatsvindt tussen schepen Erwin Pairon en de UDEP. Die zelforganisatie is dus een wapen in de strijd tegen de steeds maar toenemende verrechtsing in Antwerpen en de actieve opsporingspolitiek tegen mensen zonder papieren.

Edwin: We zien hier constant de gevolgen van die verrechtsing. Zo heb je bijvoorbeeld café De Ketel in het Schipperkwartier, een plek waar nogal wat Afrikaanse prostituees zonder papieren komen. Welnu, de ene week werd er een vrouwenvleugel geopend in het gesloten centrum van Merksplas, de week daarop werd de Ketel leeggehaald. Dat is dus een echt gecoördineerd beleid. Ander voorbeeld: de politie stelt zich op aan de uitgang van een metrostation vlakbij een centrum ter ondersteuning van mensen zonder papieren. Dat zijn gerichte controles. Die mensen vliegen dan naar Merksplas. We proberen daarom ook een werking op te zetten rond de toestand van die mensen in gesloten centra.

Jos: Er is trouwens niet enkel een probleem in de gesloten, maar ook in de open centra. Tal van mensen gaan lopen in de open centra omdat ze schrik hebben dat ze daar zullen worden opgepakt. Die moeten dan met kinderen op straat zien te overleven! Dat is destijds ook gebeurd in Westende, waar heel wat mensen op de loop zijn gegaan. Zij kwamen op straat terecht of moesten onderduiken. Heel wat mensen uit Westende leefden bijvoorbeeld ondergedoken in het Klein Kasteeltje zonder dat de directeur en de begeleiders dat wisten. Verschillende Iraanse gezinnen hebben daar maandenlang zo gewoond.

Edwin: Men heeft de capaciteit van de gesloten centra verhoogd en men is die nog altijd aan het verhogen. Het aantal repatriëringen wordt opgevoerd, en nu heeft men de mogelijkheid om actief op te sporen.

Wat men doet in de open centra is een rechtsstaat onwaardig. Mensen die tweemaal een negatief antwoord kregen op hun asielaanvraag, kunnen normaal nog in verweer bij de Raad van State. Vandaag kan men die echter gewoon oppakken. Dat gebeurt in open centra. In Vlaanderen zijn daar al een vijftigtal gevallen van bekend, onder andere ook in Kapellen. Normaal gezien moeten mensen daarvan twee dagen op voorhand verwittigd worden. Maar wat zien we in Kapellen? Men zegt gewoon tegen een bepaalde familie: morgen komt de politie u halen, en dan worden die mensen

opgesloten in aparte cellen. Dat heeft zelfs de pers gehaald. Dat kan gewoon niet! Al die praktijken gaan in crescendo en in Antwerpen neemt dat serieuze afmetingen aan, gezien er hier heel wat mensen zonder papieren wonen. Men wil de wijken vernieuwen, onder andere waar die mensen zitten. De Morgen kopte: 'Antwerpen-Noord wordt tweede Zuid', een chique wijk dus. En als men dat wil, moet men af van mensen die hier zonder papieren leven.

Frank: Iets anders nog is hoe het Koningsplein, een plein waar de Afrikaanse gemeenschap thuis is, op alle mogelijke manieren wordt geviseerd. Er zijn aanhoudend controles van de politie. In zowat 95 % van de gevallen is de Dienst Vreemdelingenzaken daarbij aanwezig. Men wil de huidige handelaars, vooral uit de horeca, verdrijven door hen een miniem aanbod te doen om hun zaak om te schakelen naar een andere bedrijvigheid. Ze krijgen daar een premie voor, maar die is uiterst gering.

Het Koningsplein ligt dicht bij het centraal station, waar binnenkort veel TGV's zullen rijden. Precies daarom willen ze van die wijk een tweede 'Zuid' maken, met chique winkels en dergelijke. Het probleem is dat je dan botst op de huidige inwoners van die wijk, achtergestelde mensen, zowel Belgen als migranten. Die moeten dus verdrongen worden naar een andere kant van Antwerpen. Op dit moment is men dus bezig om een gedeelte van de stad te vernieuwen, zonder inspraak van de mensen die daar wonen. Men heeft er nu ook de nieuwe bibliotheek van de stad ‘Permeke’ ondergebracht, met een hippe horecazaak. Een echt prestigeproject dat ervoor moet zorgen dat de sociale samenstelling van het plein in de toekomst verandert. Het Koningsplein is bijvoorbeeld ook het enige plein waar geen terrassen mogen opgesteld worden. Alle andere pleinen in Antwerpen mogen dat wel. Afgelopen zondag stond er aan zowat elk Antwerps café een barbecue buiten. Maar opnieuw: op het Koningsplein mocht het niet. Daarop hebben we dan maar een ludieke actie opgezet.

Jos: Wat we nu proberen, is om al diegenen die niet akkoord zijn met de visie van het stadsbestuur op verschillende vlakken - de ‘krot op’-acties, huisvesting, het beheer van de schuldenlast, het Koningsplein, urbanisatie en ruimtelijke ordening enz. - samen te brengen. Je moet weten dat het stadsbestuur in Antwerpen heel breed gaat: enkel het Vlaams Belang en één NV-A-er zitten in de oppositie en duwen heel het college naar rechts. Vanuit Basta! proberen we een breder front te bouwen tegen dat beleid dat steeds meer repressieve en anti-sociale kenmerken heeft. We vrezen wel dat er een nieuwe verrechtsing gaat komen in de aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen. Er is hier op heel korte tijd veel veranderd. We zitten echt op een hellend vlak in Antwerpen.

Edwin: De echte kentering is er gekomen met de machtsgreep van Patrick Janssens en met het projectenfonds in 2003. Je zag de ganse omvorming van de SIF-gelden tot het sociaal stedenfonds. Dat hield een echte verandering van visie in. Tot dan ging men er op één of andere manier nog vanuit dat je via allerhande sociale projecten, de verkommerde wijken in Antwerpen er terug bovenop moest helpen om zo de politieke crisis te bezweren. In 2003 werd het geweer van schouder veranderd en ging men er vanuit dat al dat sociaal werk toch niets uithaalt. Men zag dat als een verloren zaak en zou zich voortaan richten op stadsvernieuwing om nieuwe categorieën van mensen aan te trekken. Een groot deel van de SIF-gelden, die besteed werden aan zinvolle projecten met een sociaal emancipatorische visie, werden gewoon afgeschaft. Een 80tal mensen die in allerlei sociale projecten werkten, werden toen ontslagen. Dat was een beetje de voorbode.

Vervolgens had je de hele VISA-affaire, om te eindigen met de komst van Janssens. Binnen het kader van het stadsplan veiligheid doen ze nu gedurende 6 weken of twee maanden een eerste huisbezoek. Dan verwerken ze die gegevens en vervolgens voorzien ze een periode van ik geloof drie tot negen maand, afhankelijk van de grootte van de straat en het aantal bewoners, om een tweede bezoek te brengen. Als je die periodes bij mekaar optelt, zal dat spel duren van september 2005 tot oktober 2007 Dat is dus een periode van twee jaar die ze daarvoor uittrekken, waarin ze zich een vrijgeleide geven om in die straten gewoon te komen aanbellen. Zo wordt permanent druk uitgeoefend en onrust gezaaid.

Contributed by David Dessers
zondag, 18 september 2005 -

Jos: Grootjans heeft het letterlijk gezegd: zelfs als die huis-aan-huis controles niets opbrengen, dan nog is het plan zo geconcipieerd dat heel wat mensen vanzelf de wijk zullen nemen. En dan kom ik op de hele kwestie van de kinderen zonder papieren. Veel mensen zonder papieren zijn hier met hun hele familie, met kinderen die hier al vier-vijf jaar naar school gaan. Ook die kinderen worden opgejaagd door de politiecontroles. Op 31 augustus gaan we naar Frank Vandenbroucke met de kinderen zonder papieren, om te eisen dat ze niet in gesloten centra zouden worden opgesloten en dat ze - en dat is heel belangrijk - heel hun schoolloopbaan kunnen vervolmaken. Dat is ook een idee dat door de onderwijskoepels onder druk van de beweging van kinderen zonder papieren naar Dewael is overgebracht. Wij hopen echt het komende schooljaar niet meer geconfronteerd te worden met kinderen die verdwijnen uit de klas om in gesloten centra terecht te komen, zoals het voorbije jaar.